

Stefan Devriese - Theolympiade 2022

Eerste plaats in de categorie Essay

Uit: THOMAS godsdienstonderwijs.be

Motivering jury

Na grondige beraadslaging heeft de jury onder het voorzitterschap van Professor Dr. Annemie Dillen, vice-decaan onderwijs van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven besloten de eerste prijs van 500 euro te schenken aan Stefan Devriese omwille van zijn essay ‘Geloof, hoop en liefde zijn de geneesmiddelen voor onze kwetsbare wereld.’ De jury apprecieerde het filosofisch reflexieve karakter van het opstel en de manier waarop Stefan Devriese in zijn essay hedendaagse tendensen kritisch en theologisch tegen het licht hield.

Interview met Theolympiade

Stel jezelf even voor.

Mijn naam is **Stefan Devriese** en ik leef nog maar **16 jaar** lang op deze wereldbol. Mijn passies zijn tennis, muziek, literatuur, wiskunde, godsdienst ... Hoewel ik in België geboren ben, heb ik toch Oekraïense roots via mijn moeder: ze komt namelijk uit Oekraïne. Hierdoor sta ik met een ‘oosterse’ mentaliteit in het leven. Dit houdt in dat ik het soms moeilijk heb met hoe de mensen denken en handelen in het ‘westen’, maar uiteindelijk probeer ik toch alles te respecteren. Ik ben niet katholiek, maar christelijk orthodox. Daarom probeer ik ook om wekelijks naar de orthodoxe kerk te gaan. Op school studeer ik wiskunde en wetenschappen.

Wat inspireerde jou om jouw opstel te maken?

Ik heb eerst en vooral veel boeken gelezen van de Russische schrijver Lev Tolstoj zoals 'Oorlog en vrede', 'De weg van het leven' ... Daarnaast heb ik ook de werken van psycholoog Mattias Desmet en filosofe Hanne Arendt gelezen over mass formation, totalitarisme De oorlog in Oekraïne en de covid-crisis dwongen mij dan weer om vanuit een nieuw perspectief naar de samenleving te kijken. Door het godsdienstige aspect uit de boeken van Lev Tolstoj, het psychologische en filosofische aspect uit de werken van Mattias Desmet en Hannah Arendt en mijn eigen kijk op de actuele gebeurtenissen te combineren, kon ik een **essay schrijven waarin ik de kwetsbare wereld centraal plaats en waarin ik beschrijf hoe we die kwetsbaarheid kunnen overwinnen**.

Wat betekent geloof voor jou?

Geloof is voor mij iets dat ruimte, tijd en materie overstijgt en staat dus los van de ratio. Het is een ontsnapping aan de realiteit, maar ook een leraar die mij vertelt hoe ik het beter moet doen in de realiteit. Tijdens die ontsnapping zorgt het geloof er namelijk voor dat er goede gevoelens je ziel binnenstromen die je dan tot uiting laat komen in de realiteit. Voor mij gaan de ziel en het geloof dan ook hand in hand om je eigen kwetsbaarheden te overwinnen.

Geloof, hoop en liefde zijn de geneesmiddelen voor onze kwetsbare wereld

De laatste tijd heb ik veel boeken gelezen van de Russische schrijver Lev Tolstoj, die vooral zijn aandacht hecht aan het in beeld brengen van de wisselwerking tussen het lichaam en de ziel. Hier haalde ik de inspiratie uit om een essay te schrijven waarin ik zal beschrijven hoe de ziel, in tijden van onzekerheden, competitie ..., allerlei lichamelijke kwalen kan genezen. Met lichamen bedoel ik het materialistisch deel van ons mens-zijn en alles wat te maken heeft met de ratio. Dit kan bijvoorbeeld het streven zijn naar roem en geld, jaloezie tegenover onze medemens, het haten van een vijand of het niet kunnen bedwingen van onze lusten... Zolang men niet begrijpt dat we allemaal een ziel bezitten en dat ons juist met elkaar verbindt, zal men steeds kwetsbaar zijn voor deze lichamelijke kwalen. Echter, vanaf het moment dat men aandacht hecht aan de ziel en ook weet hoe die te gebruiken, dan pas zal iedereen op aarde in vrede kunnen leven. Op het einde zal ik uitleggen hoe we volgens mij de kwetsbaarheid van het lichaam kunnen omzetten in een betere samenleving.

Ik zal eerst een paar principes opsommen waaraan men zich zou moeten houden om de kwetsbaarheid van het lichaam te overwinnen.

Principe 1: Er is meer dan ratio

Iedereen kent het wel: momenten waarbij we een aangename, ‘goede’ warmte door ons lichaam voelen stromen. Dat kan bij de aanblik zijn van een mooi panorama, het luisteren naar muziek, kijken naar een kind dat zorgeloos speelt, tijdens het bidden ... Zulke momenten kunnen we niet vatten met ons verstand, maar met onze ziel. Ik zie de ziel als een soort vat dat kan gevuld worden met gevoelens zoals liefde, mededogen, innerlijke rust, harmonie, hoop ... Op bepaalde momenten wordt dat vat gevuld en ervaren we als mens een aangename, ‘goede’ warmte. Zo kan iemand harmonie voelen met de natuur tijdens het kijken naar een prachtig panorama. Een ander kan dan weer innerlijke rust ervaren tijdens het luisteren naar muziek of liefde voelen voor het kind dat aan het spelen is. Mensen die gelovig zijn hebben het geluk om meer zulke momenten te ervaren en er de vruchten van te plukken. Dit komt door de hulp van de Bijbel, het bijwonen van de liturgie in de kerk, via het gebed ... Deze zaken zijn allemaal hulpmiddelen zodat de gelovige op zijn eigen manier zijn eigen geestelijke weg kan afleggen. Deze weg leidt uiteindelijk tot het besef dat we allemaal verbonden zijn met elkaar doordat we allen een ziel bezitten. Om die verbondenheid te uiten, gebruikt men de gevoelens die zich in de ziel bevinden tegenover de medemens. Het geloof maakt ons attent op de ziel en leert ons ook hoe die te gebruiken om het Koninkrijk Gods onder de mensen te brengen. Voor vele niet-gelovigen is het geloof afschrikwekkend net doordat het begrip ziel, en dus eigenlijk de essentie van het geloof, niet uit te leggen valt op een rationele manier. Dit is natuurlijk een struikelpunt voor een maatschappij waarin de nadruk meer en meer te liggen komt op de ratio.

Principe 2: Geloven is geen teken van zwakte

Geloven in iets transcendent wordt in onze maatschappij dikwijls beschouwd als iets dat tegen de norm is. We kunnen dit ook veralgemenen naar andere zaken: alles wat tegen de stroom in gaat, wordt als asociaal, niet normaal, wereldvreemd, zwak ... benoemd. Dit komt doordat we nu meer dan ooit in verbinding staan met elkaar en elkaar dus veel meer beïnvloeden. Er treedt als het ware een soort mass formation op waarin iedereen iemand anders meetrekt in de massa die beschouwd wordt als de norm. Hierdoor gunnen we ons geen moment van rust om na te denken wat wij echt willen. Deze rust is immers belangrijk om je eens af te schermen van de gehele massa en eens tot jezelf te komen, zonder dat je beïnvloed wordt door anderen. Zo kan je ook eens stil staan bij wat geloof voor jou echt betekent of kan betekenen. Vandaag de dag wordt geloven beschouwd als een zwakte. Dit komt doordat men God als een soort 'mamaatje' ziet voor diegenen die hun problemen niet op een zelfstandige, 'normale' manier kunnen doorkomen. Men gebruikt vandaag de dag nog de quote van Karl Marx (Geloof is opium voor het volk) om dit te bevestigen. Maar deze quote is volledig uit zijn context gehaald. Karl Marx schreef deze boutade neer om de mensen te doen inzien dat arbeiders niet in opstand kwamen tegen hun bazen, omdat het geloof zegt dat dat nu eenmaal hun lot is en dat als ze niet in opstand kwamen tegen hun lot ze in de hemel zouden belanden. Dus vroeger werd het geloof werkelijk gebruikt als 'zoethoudertje' voor de arbeiders, maar nu kan men dit echt niet meer zeggen. In welk opzicht worden gelovigen nu meer 'zoet' gehouden dan niet-gelovigen? Misschien omdat ze, wanneer ze bidden aan God, er van overtuigd zijn dat alles weer goed zal komen? Dit is vaak een argument om geloven als een zwakte te beschouwen, want gelovigen moeten op zoek naar de zekerheid op beterschap in het transcendent, terwijl niet-gelovigen dit kunnen vinden in profane zaken, zoals de wetenschap, hun job, familie ... Maar waarom zou het zoeken van zekerheid in iets dat niet zou kunnen bestaan een zwakte moeten zijn? Er zijn nu eenmaal mensen die daaruit hoop koesteren op beterschap en er de kracht vinden om door te gaan met hun leven. Geloven en hoop zijn voor hen een soort van pijnverzachter die de pijn van het lichaam wegneemt en tegelijk de ziel weer op scherp zet, de ziel waarin er weer plaats komt voor liefde, mededogen, ... Er is hier helemaal niets zwaks aan, maar dit wijkt natuurlijk af van de norm waarin men meer en meer vertrouwt op de ratio. Gevoelens zoals liefde en mededogen zijn nu eenmaal niet met de ratio te vatten, maar vallen binnen het terrein van de ziel. En dat is nu net hetgeen waar gelovigen naar streven: hun ziel open zetten via het gebed, de stilte ... zodat deze gevoelens weer kunnen binnen stromen om gebruikt te worden en tegelijk de pijn van het lichaam te verzachten. Gelovigen geloven in de werking van de ziel en in het transcendent en hier is niets zwaks aan.

Principe 3: Raak de essentie van het leven niet kwijt in tijden van grote vooruitgang

Onze maatschappij gaat elke dag vooruit en voor velen is dit normaal. Natuurlijk zijn er vele goede zaken voortgekomen uit de wetenschap, geneeskunde ... Daar valt niets tegenover in te brengen. Echter, de laatste jaren heb ik het gevoel dat we te fanatiek bezig zijn. Artificiële intelligentie bijvoorbeeld heeft ervoor gezorgd dat er robots worden ingezet in oorlogen, maar tegelijk ook dat er seksrobots verkocht worden in Japan. Al deze zaken, die waarschijnlijk veel geld en roem hebben opgebracht voor diegene die ze op de markt heeft gezet, zorgen ervoor dat we steeds meer vervreemden van onze ziel. Hierdoor vervreemden we ook tegelijk van de essentie van ons bestaan. De essentie van ons bestaan is immers om onze ziel te gebruiken om het Koninkrijk Gods onder de mensen te brengen. Maar dit gaat natuurlijk niet als we ons overgeven aan onze materialistische eisen. Personen die enkel denken aan roem en geld, maar onverschillig zijn voor het effect dat hun roem en geld heeft op anderen, hebben nog nooit gehoord over het woord ziel. Ze hebben zich overgegeven aan hun lichamelijke kwalen en enkel het geloof kan hen helpen om te genezen.

Principe 4: Hecht belang aan de processen die je doelen bewerkstelligen

We stellen allemaal doelen in het leven en krijgen ook doelen voorgeschoteld. Zo kan er iemand als doel hebben om CEO te worden van een groot bedrijf of moet een werknemer een opdracht tegen een bepaalde deadline uitvoeren. Vanaf het moment dat we zo'n doel hebben/krijgen, kijken we al vooruit naar wat het resultaat zal zijn als we dat doel realiseren. We hechten dus minder aandacht aan het proces dat ervoor zorgt dat we ons doel zullen bereiken. Dat proces is nu ook net hetgeen waar we op terugkijken als we eenmaal ons doel gerealiseerd hebben, want het is de bron waaruit allerlei gevoelens voortkomen op het einde van de rit. Stel dat de persoon die CEO wou worden effectief CEO is geworden door corruptie en het misbruiken van de zwaktes van anderen, dan zou deze persoon geen gevoelens zoals geluk, trots, ... mogen ervaren. Zijn proces was immers een oneerlijk proces waarbij hij slecht handelde tegenover de medemens. Je zou kunnen zeggen dat deze CEO misschien geluk en trots kan putten uit het feit dat het bedrijf grote winsten maakt, maar toch zal hij iets heel belangrijks missen, namelijk innerlijke rust. Innerlijke rust komt voort uit de bevestiging die men krijgt wanneer men zeker weet dat het proces het doel 'heiligt'. Innerlijke rust is nu net hetgeen wat onze ziel nodig heeft om normaal te kunnen functioneren. Wanneer dat niet het geval is, kan ons innerlijk vat opgevuld raken met slechte gevoelens die de goede gevoelens verdrijven. De CEO kan bijvoorbeeld jaloezie gaan voelen voor andere bedrijven en nog minder innerlijke rust ervaren en zo komt hij terecht in een vicieuze cirkel. Hecht dus belang aan de processen die je doelen bewerkstelligen, want de

innerlijke rust verkregen door het eerlijke proces zal je pas echt het gevoel geven dat je je doel bereikt hebt.

Principe 5: De geschiedenis is het gevolg van kleine handelingen van veel mensen

Dit principe geeft weer wat Tolstoj aan de wereld wou duidelijk maken in zijn meesterwerk 'Oorlog en vrede'. Vele historici voor de 19e eeuw dachten dat de geschiedenis bepaald werd door de heroïsche acties van één individu. Tolstoj was hier niet mee akkoord en zei juist dat de geschiedenis bepaald werd door kleine handelingen van veel mensen. Een voorbeeld van wat de geschiedenis kan veranderen is een oorlog. Vandaag worden oorlogen op school en in de media vaak nog geïdealiseerd. In de geschiedenislessen wordt ons geleerd dat een bepaalde veldslag wordt gewonnen door een tactische beslissing van een generaal op een bepaald moment. In de media wordt de oorlog in Oekraïne geportretteerd als een poppenkasttheater dat wordt gestuurd door de grote leiders van de wereld. Al deze zaken zorgen ervoor dat oorlogen bijna tot de verbeelding spreken, want het is toch ongelooflijk hoe een paar personen de geschiedenis voorgoed kunnen veranderen? Men zou beter de lijkens van de mannen, vrouwen en kinderen tonen die gesneuveld zijn. Men zou beter documentaires en films waarin men over de oorlog vertelt als een 'sprookje' verbieden. Men zou op school beter leren hoe een oorlog te voorkomen dan ons tegen een bepaalde toets of examen allerlei bijzonderheden en opzweepende feiten over de oorlog uit het hoofd te leren. We hebben al zoveel oorlogen meegemaakt, maar wat men niet beseft, is dat ze ontstaan door gewone mensen zoals jij en ik. Alles begint met het verliezen van de aandacht op de ziel. Dit kan bijvoorbeeld komen door een crisis, want tijdens een crisis komt de aandacht op het overleven van die crisis. Het al aanwezige gebrek aan geloof in het vermogen van de ziel wordt nog groter. Doordat men geen aandacht meer schenkt aan de ziel, verliest men ook het vermogen om de ziel te gebruiken. Hierdoor geven we ons makkelijk over aan onze lichamelijke kwalen. We kiezen radicaal voor ons eigen belang en vergeten het belang van anderen (= egoïsme). Wanneer de ene groep voor zijn eigen belang heeft gekozen, is er altijd een andere groep waarvan hun belangen zijn geschonden. Aangezien er in die andere groep ook geen aandacht meer is voor de ziel, ontstaan er daar ook bij de mensen lichamelijke kwalen (bijvoorbeeld haat voor de andere groep). We hebben nu dus twee aparte groepen die tegen elkaar opgezet zijn. In de plaats van hun ziel te gebruiken om deze patstelling te ontmijnen, kiezen ze allebei voor een individu waarvan ze denken dat hij/zij een goede leider zou kunnen zijn. Hier loopt het helemaal mis, want men hoopt dat een individu hen uit deze uitzichtloze situatie kan helpen. Het is ook deels 'logisch' dat ze dit doen, aangezien ze al van kleins af aan geleerd hebben dat het mogelijk is dat één individu de geschiedenis kan veranderen. Wat ze niet beseffen, is dat ze hier

valse hoop creëren door erop te vertrouwen dat één individu het wel zal kunnen oplossen. Wanneer het probleem uiteindelijk toch is ‘opgelost’, realiseren de mensen zich niet dat ze bijgedragen hebben aan het oplossen van het probleem. Het zijn namelijk zij die de oplossingen van de leiders in hun leven hebben geïntegreerd en ermee verder leven. Het zijn ook zij die weer appreciatie kunnen ervaren voor de andere groep en met hen in vrede kunnen samenleven. In plaats van dit te realiseren, idealiseren ze hun leider waarvan ze denken dat hij de reddende engel was. Het gevolg hiervan is dat ze niet geloven in hun eigen macht om problemen op te lossen via de ziel en zal de ‘oplossing’ echter een tijdelijke oplossing zijn. Wanneer het probleem niet wordt opgelost, hopen de lichamelijke kwalen zich op en vervreemden de twee groepen volledig van elkaar. Hieruit kunnen er dan grote conflicten ontstaan... Er wordt nog altijd veel gesuggereerd en geschreven dat de geschiedenis bepaald wordt door de beslissingen van machtige mensen en daarom wordt het gewone volk passief en geloofd het niet meer in de kracht van de ziel om problemen op te lossen.

Principe 6: Mensen die klakkeloos de massa volgen, zijn kwetsbaar

In deze tijd bestaan er veel mensen die niet anders durven te zijn dan de rest, omdat ze denken dat ze dan kwetsbaar zullen zijn. Ze voelen zich veiliger als een kuddedier in de grote massa. Zo zitten veel jongeren in België op TikTok, denken velen dat boeken lezen voor watjes is, wordt geloven gezien als een zwakte, kijken veel mensen naar Blind Getrouwd, Big Brother en andere absurde realityprogramma's ... Dit komt doordat ze beïnvloed worden door de massa en allen de illusie bezitten dat ze minder kwetsbaar zijn als ze opgaan in die massa. Deze mensen zijn altijd bezig met te proberen niet uit de boot te vallen en verliezen zo hun grip op de realiteit. Ze beseffen bijvoorbeeld niet dat TikTok uitgroeit van een platform waarop dansfilmpjes worden geplaatst naar een platform waarop jongeren hun innerlijke pervers kunnen bevredigen. Ze kijken naar programma's zoals Blind Getrouwd en Big Brother omdat ze het spannend vinden wanneer anderen ruzie hebben. Dit alles heet mass formation en dit fenomeen is al beschreven door veel filosofen en psychologen. Mass formation wil zeggen dat mensen hun grip op de realiteit verliezen omdat ze focussen om niet uit de boot te vallen. Deze term kwam ook al ter sprake in 'principe 1', want het gebrek aan geloof in deze samenleving komt ook door mass formation. Doordat de meerderheid nu op TikTok zit en naar absurde realityprogramma's kijkt en doordat de meerderheid geen literaire werken meer leest enzovoort, wordt die meerderheid steeds verder afgedreven van het geloof. Doordat die meerderheid steeds verder afgedreven wordt van het geloof komen andere mensen in hun net terecht en zo wordt het geloof op den duur onbeduidend. Mensen die gevangen zitten in die mass formation bezitten de illusie dat ze niet kwetsbaar zijn, maar net zoals een soort organismen waarin geen genetische verscheidenheid voorkomt kwetsbaarder is voor een ziekte dan

een soort waarin wel genetische verscheidenheid voorkomt, zijn deze mensen ook kwetsbaar. De mensen verliezen namelijk hun eigen identiteit, want ze nemen de identiteit aan van de groep en lopen zonder besef van de realiteit mee in de groep die steeds verder afdrijft van het geloof. Doordat de mensen hun identiteit hebben opgegeven voor die van de groep is het moeilijk voor hen om zich af te scheuren van de groep, want ze zullen in een wereld buiten hun illusie terechtkomen waarin ze weer op zoek moeten naar hun identiteit. Als ze eenmaal uit de groep durven te stappen, gaan ze hierdoor toch hun heil weer zoeken in de groep, want het feit dat ze geen identiteit meer bezitten maakt hen kwetsbaar. Het geloof kan er voor zorgen dat ze hun identiteit weer terugvinden, maar doordat deze mensen toch altijd weer terechtkomen in de groep die steeds verder afdrijft van het geloof zal dit nooit het geval worden. Door het gebed, de liturgie ... kom je immers in contact met je ziel en op die momenten weet je pas echt wie je bent aangezien dat contact ervoor zorgt dat je weet wat er diep vanbinnen in je afspeelt.

Principe 7: Zoek contact met de natuur

Ik heb al een aantal keer gesproken over de verbondenheid tussen mensen, maar wat ik ook erg belangrijk vind is de verbondenheid tussen de mens en de natuur. Ik zie de natuur en de ziel als de twee grootste geschenken van God, want ze treden met elkaar in wisselwerking om de kwetsbaarheid van het lichaam te overwinnen. De natuur en de ziel werken ook op mekaar in: hoe minder contact we hebben met de natuur, hoe meer we vervreemden van onze ziel en omgekeerd. De natuur zorgt immers voor de rust en de stilte in ons leven die dan weer cruciaal zijn voor onze ziel. De natuur is er al miljarden jaren en daarom vind ik het belangrijk om ermee contact te zoeken. Dat contact zorgt ervoor dat je de verbondenheid voelt met iets transcendent, iets dat er altijd al geweest is ... In 'principe 1' heb ik al gesproken over het warme gevoel dat je krijgt wanneer je allerlei goede gevoelens in je ziel voelt binnenstromen. Dat gevoel krijg je omdat je op zo'n momenten sterk verbonden bent met je ziel. Echter, wanneer ikzelf sterk verbonden ben met mijn ziel en tegelijk verbondenheid ervaar met het transcendent, dan pas ervaar ik dat groots en onbeschrijfbaar gevoel dat hopelijk vele mensen zullen ervaren of al ervaren hebben. Op die momenten kom ik met mijn beide voetjes op de grond en voel ik me dicht bij het Koninkrijk Gods. Uit mijn ervaring kan ik stellen dat momenten waarop ik sterk verbonden ben met mijn ziel en ook verbondenheid voel met het transcendent erg helend en sterk zijn en je de hoop geven om verder te leven. Deze principes zijn belangrijk om eerst te geloven in de ziel en daarna met behulp van onze ziel onze kwetsbaarheden te overwinnen zodat we van deze wereld een mooiere plaats kunnen maken. Wat een feit is, is dat het kwade altijd aanwezig zal zijn. Echter, mensen die geloven in de ziel, gelouterd zijn van hun lichamelijke kwalen én de hoop bezitten op beterschap slagen er weliswaar altijd in om het

Koninkrijk Gods onder de mensen te brengen en zo het kwade te verdrijven... Na tegenspoed in het leven zijn velen geneigd om opeens te geloven in God, zelfs wanneer ze nog nooit over God gedacht hadden, en hopen ze op beterschap. Dat kan zijn bij een ongeneeslijke ziekte, een oorlog, het verlies van een dierbare... De geloof en hoop die ze op die momenten ervaren, laat hen de sterke verbondenheid voelen tussen elke mens. Wanneer het noodlot aanbreekt, beseft men ineens dat wij allemaal gelijken zijn doordat men in aanraking komt met het universeel karakter van deze christelijke deugden: ze zijn immers de brandstoffen van de ziel van elke mens. Door middel van het geloof en de hoop kan er liefde voor de ander uit die verbondenheid voortvloeien. Die liefde is in staat om het kwade te overtreffen in al zijn facetten en zo toch het Koninkrijk Gods op aarde te brengen, zelfs op plaatsen waar je het niet zou verwachten. De drie christelijke deugden geloof, hoop en liefde zijn volgens mij dan ook de geneesmiddelen voor onze kwetsbare samenleving en kunnen zelfs aan de start staan van een betere, vredevolle samenleving als iedereen aandacht aan hen zou schenken.

Stefan Devriese 6 WeWi 8 uur Barnum Roeselare
(godsdiensleerkracht Eva Vromman)

- Tolstoj, L. N. & Bloemen, Y. (2019). Oorlog en vrede.
- Tolstoj, L. (2021). De weg van het leven (3de editie). Bijleveld, Uitgeverij.
- Lafay, M. & Lafay, M. (2014). Critical Political Theory and Radical Practice - Hannah Arendt and the Specter of Totalitarianism. Palgrave Macmillan.
- Tegenwind TV. (2022, 8 september). [MATTIAS DESMET - THE PSYCHOLOGY OF TOTALITARIANISM - A HEADWIND DOCUMENTARY.](#)